

COȘTEIU

Sediul consiliului local: Coșteiu nr. 668, telefon 0256/326587, fax 0256/326500;

Coordonate:

45°44'10" lat. N;
21°51'27" long. E;

Repere istorice:

-1479 - regele Matei Corvin donează domeniul Hezeriș (Hegyeres) lui Francisc Haraszy, banul Severinului;

-1597 - atestare documentară a așezării Coșteiu, care s-ar fi format în jurul unui castel medieval (**Kastély**), când sunt amintiți primarii din **Coșteiu**, Opincați și Baia;

-1650 - într-un defter (registru) turcesc apare numele românesc al satului: **Valea Lungă**;

-1759 -1760 - este construit stăvilarul de la Coșteiu;

-1860 - este renovată **Casa Stăvilar**, azi declarată monument de istoria tehnicii populare românești;

-1936 - Coșteiu avea 1522 de locuitori, 369 de case, școală primară, două fanfare, două coruri mixte, bibliotecă publică, satul Hezeriș avea 695 de locuitori, 117 case, școală primară, satul Valea Lungă Română avea 464 de locuitori, 176 de case, școală primară, bibliotecă școlară;

-satul Țipari avea 472 de locuitori, 364 de case, școală primară, bibliotecă școlară, cor bărbătesc, societate culturală, cooperativă de credit, moară, oficiu poștal și gară;

-26 iulie 1938 - se naște la Coșteiu **Mircea Munteanu**, profesor și jurnalist de marcă al postului Radio Timișoara;

-2 septembrie 1944 - se naște la Țipari **Viorel Marineasa**, scriitor și publicist, profesor universitar;

-după 1945 - cătunele Coșteiu Mare, Coșteiu Mic, Colonia și Sâlha se contopesc în actuala localitate Coșteiu;

-11 decembrie 1954 - se naște la Coșteiu **Ioan Cerbu**, protopop al Lugojului;

-2002 - comuna Coșteiu avea 2 051 de locuitori;

27-29.08.2004 - au loc "Zilele satului Țipari", în organizarea "**Grof Szapary Peter Tarsakor**" (Asociația Grof Szapary Peter);

2008 - în satul Țipari începe zidirea bisericii ortodoxe române;

-s-a dat în folosință căminul cultural din Coșteiu și sediul nou al primăriei;

2009 - au fost reabilitate școlile din Coșteiu și Țipari;

-2010 - a fost realizat parcul de recreere din centrul de comună;

-2012 - în jur de 150 de locuitori din satul Țipari lucrează în străinătate, mai ales în Germania și Italia;

-2013 - peste 80 la sută din pământul arabil al satului Țipari a fost cumpărat de firma italiană "Tisco Romena SA";

-2014 - la Coșteiu se dă în funcțiune Centrul de Informare Turistică;

Populația stabilă la 1 ianuarie 2012 - total

= 3 635 persoane, din care:

- masculin = 1 711 persoane

- feminin = 1 924 persoane

Numărul locuințelor la 1 ianuarie 2013 =

1 385

Sate componente: Coșteiu, Hezeriș (1401), Păru (1723), Țipari (1881), Valea Lungă Română (1510);

Instituții școlare: Școală gimnazială: Coșteiu; Colegiul baptist: Coșteiu; Școli primare: Coșteiu și Hezeriș; Grădinițe: Coșteiu, Păru și Țipari;

Instituții sanitare: Cabinete medicale: Coșteiu (patru); Cabinet stomatologic: Coșteiu; Farmacie umană: Coșteiu; Circumscripție sanitar-veterinară: Coșteiu; Farmacie sanitar-veterinară: Coșteiu.

Instituții culturale: Cămine culturale: Coșteiu, Țipari, Păru, Hezeriș și Valea Lungă Română; Bibliotecă: Coșteiu (1962);

Baze sportive: Teren de sport: Coșteiu;

Biserici: Ortodoxe române: Coșteiu (două: 1897, 1873), Hezeriș (1783) și Păru (1890); Greco-catolice: Coșteiu (1870); Valea Lungă Română (1875) și Păru (1890); Reformată: Țipari (1890); Baptistă: Coșteiu (1996); Penticostale: Coșteiu (1993) și Țipari (1996); Adventistă: Coșteiu (1995);

Ruga și alte manifestări cultural-religioase: Coșteiu (23 aprilie - Sfântul Gheorghe), Valea Lungă Română și Păru (8 septembrie - Sf. Maria Mică) și Hezeriș (15 august - Sfânta Maria Mare) - Zilele satului Țipari (25-26 august);

Cetățeni de onoare: Susanne Kastner, Î.P.S. Nicolae Corneanu.

COȘTEIU

BARAJUL

Încă din primii ani ai ocupației habsburge în Banat, după 1716, contele **Claudius Florimund de Mercy** începe refacerea și extinderea orașului Timișoara, ca și a întregii zone de șes: au fost amenajate drumuri noi, desecate mlaștinile, râul Bega a devenit navigabil, iar orașul a beneficiat de aprovizionarea cu o bună apă potabilă. Nodul hidrotehnic Coșteiu a fost executat în anul

1758 sub îndrumarea inginerului olandez **Max Fremaut** în scopul derivării din râul Timiș în râul Bega a debitului suplimentar, asigurându-se astfel plutărit, navigație, alimentare cu apă a zonei riverane, inclusiv a Timișoarei, apărare

împotriva inundațiilor etc. La mijlocul secolului al XIX-lea, **Constantin Rădulescu**, inginer-șef al orașului Timișoara, înrudit cu neamul Bredicenilor lugojeni, a avut un rol important în modernizarea orașului, lui datorându-i-se, printre altele, și regularizarea râului Timiș, începând cu barajul de la Coșteiu și până la canalul Bega care traversează Timișoara. În anul 1902 se votează o nouă lege care stabilește ca orice surplus de apă de pe Canalul Bega să fie transferat în râul Timiș prin stăvilarul de la Topolovățu Mic. Nodul Hidrotehnic Coșteiu face parte din sistemul de conexiune Timiș - Bega și se compune dintr-un baraj deversor, un disipator de energie amplasat pe râul Timiș și dintr-un canal de derivație Timiș-Bega, amplasat pe malul drept amonte de baraj, prevăzut cu stăvilă cu două deschideri. Canalul Coșteiu-Chizătău pornește din râul Timiș în dreptul localității Coșteiu și deșează în râul Bega. Pe parcurs interceptează râurile Coștei și Glavița, derivând și debitele acestora în râul Bega. Barajul de la Coșteiu, împreună cu stăvilarul de la Topolovăț (foto) au rezolvat problema regularizării debitelor de pe râurile Timiș și Bega, în amonte de Timișoara, astfel încât orașul este apărat și azi împotriva inundațiilor. Lucrarea de la Coșteiu prezintă un interes istoric deosebit, legat de evoluția în ultimii 260 de ani a construcțiilor hidrotehnice din România.

BISERICA DIN HEZERIȘ

Nu se știe cu exactitate când a fost construit lăcașul de cult, însă tradiția locală îl vede edificat în jurul anului 1743, pe locul numit „**Ocolituri**”, aflat la doi kilometri spre vest de actualul sat Hezeriș. Sistematizarea așezării petrecută în primii ani ai secolului al XIX-lea face ca și biserica de lemn să fie adusă pe actualul amplasament. Lăcașul de cult a fost reparat înainte de anul 1900. În anul 1960 suportă o reparație capitală: șindrila de pe acoperiș și de pe turn este înlocuită cu tablă zincată.

Construcția, după cum o descria istoricul **Nicolae Săcară**, „este realizată din bârne de stejar prinse „în căței”, având pereții exteriori tencuiți cu pământ și spoii cu var. Se pare că penultima restaurare a mărit ferestrele și ușile de acces, fapt trădat de tăierea picturilor din interior. Turnul de peste pronaos este zvelt, prismatic, surmontat de un capac piramidal. Com-

partimentarea internă, ca și acoperirea spațiilor sunt cele obișnuite bisericilor de lemn.” În anul 1960 se zidește temelia din piatră de carieră prinsă cu mortar de var, precum și un soclu înalt de 70 de centimetri. Pictura bisericii, aflată azi într-o stare precară, i-a fost atribuită zugravului Atanasie din Lugoj, fiind datată către anul 1779.

COȘTEIU

BLESTEMUL MARIEI SPINANTA

Profesorul **Ioan Fenchea** din Coșteiu este deținătorul unui șir de povești ale locului în care „firul roșu” călăuzitor îl constituie blestemul Mariei Spinanta. Dar cine a fost Maria Spinanta? Aceasta ar fi fost o fată de cneaz din Coșteiu, căreia îi plăcea mult să călărească. Și cum își mâna ea bidiviul într-o zi, a fost prinsă de o ceată de tătari care au batjocorit-o, iar apoi au omorât-o. Numai că înainte să-și dea duhul, fiica cneazului Spinanta i-ar fi blestemat pe cei care vor face rău băștinașilor să pățească cele mai cumplite cazne. Spune legenda locului că după ocuparea Banatului de trupele sovietice, să fi fost la anul 1945 sau 1946, patru soldați din Armata Roșie, veniți de la Lugoj, au batjocorit o femeie din Coșteiu sau din Hezeriș. După teribila faptă, cei patru nemernici s-au urcat în automobilul lor marca „GAZ”, dar după doar câțiva kilometri au făcut un accident și au murit toți patru. Apoi, în anul 1958 au ajuns la Coșteiu niște comuniști din Lugoj cu ordin să colectiveze comuna. Au intrat în CAP doar unsprezece localnici, iar opt dintre aceștia au decedat la puțin timp după aceea...

La începutul anilor '70, s-a întâmplat o altă faptă cumplită. Un tractorist din Coșteiu a participat la dărâmarea bisericii greco-catolice din sat. Insul a folosit tractorul ca să dărâme turnul bisericii greco-catolice și, la doar câteva săptămâni, a mers cu bicicleta și a căzut în șanț, paralizând în urma căzăturii. Cel pe care l-a ajutat tractoristul, un sătean care și-a făcut casă chiar pe locul care a fost al bisericii greco-catolice, a pățit-o și el: casa i-a fost trăsniță de câteva ori, așa că omul a părăsit satul, se spune, de teama blestemului Mariei Spinanta...

PÖL SAU PĂRU...

Dacă satul vecin, Țipari (Szapárfalva - „Satul cu țipari”), a fost întemeiat prin colonizare sistematică cu populație maghiară - la anul 1881, cu familia aduse din comitatul Csanád - satul Păru a fost și a rămas pur românesc, deși autoritățile vremii l-au botezat în diferite feluri: **Pöl** (1723), **Poerul**, **Begakörtés**, cea mai apropiată denumire de cea folosită azi fiind **Perul**, întrebuițată începând cu anul 1800. Satul, ieșit parcă din coasta dealului, are o vedere de sus foarte frumoasă. O adevărată Belvedere...

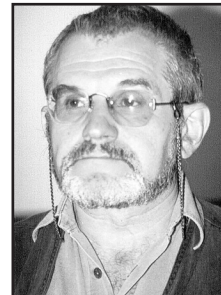

PROZATORUL

Unul dintre cei mai prolifici scriitori bănățeni este, fără îndoială, **Viorel Marineasa**, născut la Țipari, la 2 septembrie 1944, în familia notarului Vasile Marineasa. Viorel urmează cursurile gimnaziale la Lipova, liceul la Lipova și Timișoara (Școala medie nr. 5). Studiază la Universitatea din Timișoara, Facultatea de Filologie, secția română-germană (1962-1968) și va lucra ca profesor la Școala Generală din Șoșdea, apoi ca metodist (instructor, referent) la Casa de Cultură a Studenților Timișoara (1973-1990). Redactor la revista „Orizont” (1990 - prezent), redactor la ziarul „Timișoara” (1990), redactor-șef, director al Editurii de Vest din Timișoara (1990-1993), consilier editorial la Editura Marineasa (1993 - în prezent), șef departament cultural la ziarul „Realitatea bănățeană” între 1995-1996, redactor la ziarul „Timișoara”

(1996-1997), conferențiar la Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Științe Politice, Filosofie și Științe ale Comunicării, Secția Jurnalistică (1997 - prezent). Doctor în filologie (Magna cum laude - 2004).

Membru al U.S.R. din 1990; membru al Asociației Scriitorilor Profesioniști (ASPRO) din 1994. Cărți publicate: „Unchiul” (proză scurtă) din volumul „Drumul cel mare”, Editura „Facla”, Timișoara, 1985; „Litera albă” (roman), 1988; „În pasaj” (roman), 1990; „Unelte, arme, instrumente” (proză scurtă), 1992; „Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan”, monografie de istorie contemporană, coautor - Daniel Vighi,

COȘTEIU

1994; „**Dicasterial**“ (proză scurtă), 1995; „**Deportarea în Bărăgan. Destine, documente, reportaje**“, continuare a monografiei „Rusalii '51“, coautori - Daniel Vighi, Valentin Sămînță, 1996; 1998; „**Fahrplan für die Sixties**“ (proză-eseu), coautor Daniel Vighi,

ediție bilingvă, traducere de Gerhardt Csejka, 2003; „**Zona. Prozatori și poeți timișoreni din anii '80 și '90**“, antologie alcătuită împreună cu Gabriel Marineasa, 1997; „**Generația '80 în proza scurtă, antologie, prefață și note bio-bibliografice**“ - împreună cu Gheorghe Crăciun, 1998, „**Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan (ediția a II-a, revăzută și adăugită)**“, 2004. „**Tradiție supralicitată, modernitate diortosită. Publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu, la o nouă citire**“, Timișoara, 2004, „**Noțiuni de secretariat de redacție**“, 2004.

Distincții: 1982 - Premiul pentru proză al cenaclului re-

Anii '70, la Timișoara, de la stânga la dreapta: Ion Hobana, Viorel Marineasa, György Mandics și Dorin Davideanu (cenaclul „H.G.Wells”)

vistei „Orizont” și al Asociației Scriitorilor din Timișoara, 1992: Premiul Asociației Scriitorilor Timișoara pentru proză scurtă („Unelte, arme, instrumente”); 1994 - Premiul pentru proză al Asociației Scriitorilor din Timișoara („Rusalii '51”); 1995 - Premiul pentru proză scurtă al AS-ediție bilingvă, traducere de Gerhardt Csejka, 2003; „Zona. Prozatori și poeți timișoreni din anii '80 și '90”, antologie alcătuită împreună cu Gabriel Marineasa, 1997; „Generația '80 în proza scurtă, antologie, prefață și note bio-bibliografice” - împreună cu Gheorghe Crăciun, 1998, „Rusalii '51. Fragmente din deportarea în Bărăgan (ediția a II-a, revăzută și adăugită)”, 2004. „Tradiție supralicitată, modernitate diortosită. Publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu, la o nouă citire”, Timișoara, 2004, „Noțiuni de secretariat de redacție”, 2004.

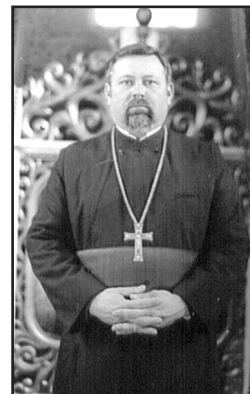
Distincții: 1982 - Premiul pentru proză al cenaclului re-

vistei „Orizont” și al Asociației Scriitorilor din Timișoara, 1992: Premiul Asociației Scriitorilor Timișoara pentru proză scurtă („Unelte, arme, instrumente”); 1994 - Premiul pentru proză al Asociației Scriitorilor din Timișoara („Rusalii '51”); 1995 - Premiul pentru proză scurtă al AS-

PRO (volumul „Dicasterial”); 1996 - Premiul de excelență al USR, Filiala Timișoara, pentru publicistică culturală; 1996 - Premiul revistei „Tomis” și al Asociației Scriitorilor din Dobrogea pentru literatură-document (volumul „Deportarea în Bărăgan. Destine, documente, reportaje”); 2004 - Diploma de excelență a Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a Județului Timiș (pentru promovarea poeziei tinere și a unor lucrări referitoare la istoria Bana-tului); 2004 - Diploma Consiliului Județean Timiș (pentru întreaga activitate desfășurată și merite deosebite în promovarea artei și culturii timișene).

PROTOPOPUL LUGOJULUI

La 11 decembrie 1954 se naște la Coșteiu **Ioan Cerbu**. Este absolvent al Seminarului Teologic din Caransebeș (1976). Licențiat al Institutului Teologic de Grad Universitar din Sibiu (1981). Este hironisit ca preot paroh al parohiei Cliciova - Protopopiatul Făget (1982), apoi slujește ca preot paroh la parohia Coșteiu (1989). Ales de Consiliul Eparhial al Arhiepiscopiei Ortodoxe a Timișoarei ca protopop al Lugojului, pe o perioadă de patru ani (2000), reales în 2004. Părintele iconom stavrofor Ioan Cerbu (titlu primit pentru activitate bisericească excepțională) este președintele „Fundăției Îngerii Speranței” Lugoj, care asigură asistență și protecție socială pentru persoanele cu handicap mintal și polihandicap din zona de sud-est a județului Timiș. A fost președintele Asociației „Cultul Eroilor”-Lugoj (2001-2009). Membru al filialei Lugoj a Societății de Științe Istorice din România din anul 2005.

Protopopul Ioan Cerbu slujește la biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj (4 202 familii cu 12 606 credincioși) alături de preoții **Bujor Damșa, Vasile Muntean și Nicolae Borduz** și de diaconul **Cristian Cerbu**.